

Zitting 1980–1981 Nr. 25b

16 016

Wijziging van de Successiewet 1956 en van enige andere wetten

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 28 november 1980

Inleiding

1. Voor onze reactie op de opmerking van de fracties van het C.D.A., de P.v.d.A. en de V.V.D. betreffende de korte periode van voorbereiding met betrekking tot dit wetsontwerp, verwijzen wij naar de inleiding van de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer op het ontwerp van wet tot wijziging van de vermogensbelasting (nr. 15 905).

2. De leden van de C.D.A.-fractie vragen of de belastingheffing van gehuwden voor het successierecht nog wel zal aansluiten op de te verwachten herziening van het erfrecht. De vraag of en, zo ja, welke wijzigingen deze herziening met zich mee zal brengen, is momenteel onderwerp van studie.

De leden van de fractie van het C.D.A. vragen voorts of wel voldoende rekening wordt gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen op dit terrein en of men op basis van de rechtsgrond van het successierecht, namelijk het buitenkansbeginsel, wel kan spreken van een verkrijging waarvoor de langstlevende niets heeft behoeven te doen, zodat hij of zij om niet verkrijgt. Naar het ons voorkomt, stellen deze leden de situatie wel te ongenueeand voor. In de praktijk doet zich met betrekking tot de financiële verhouding tussen echtgenoten en de vererving van het aanwezige vermogen bij het overlijden van een van hen een grote verscheidenheid aan feiten en omstandigheden voor. Het buitenkanskarakter zal daarom niet in alle gevallen in gelijke mate te onderkennen zijn bij de verkrijging door de langstlevende echtgenoot. Zo kan het vermogen door de echtgenoten gedurende het huwelijk gezamenlijk zijn opgebouwd. Dit is vermoedelijk het geval waarop deze leden het oog hebben, wanneer zij zich afvragen of men nog wel kan spreken van een verkrijging waarvoor de langstlevende niets heeft behoeven te doen. Bedacht dient echter te worden, dat de echtgenoten in deze gevallen veelal in algehele gemeenschap van goederen zullen zijn gehuwd. Bij het overlijden van een van hen zal de langstlevende dan reeds op grond van het huwelijksvermogensrecht de helft van het vermogen toekomen. Deze helft blijft buiten het terrein van de successiebelasting, omdat zij niet krachtens erfrecht wordt verkregen. De andere helft vormt de nalatenschap van de overledene en alleen deze wordt in de heffing van successierecht betrokken. Het buitenkanskarakter van de verkrijging door de langstlevende echtgenoot lijkt dan inderdaad niet groot. Bedacht dient echter te worden, dat op de ver-

krijging in mindering komt de vrijstelling van f 350 000 (voor zover daarop geen imputatie van pensioenen en dergelijke plaatsvindt) en dat over het resterende gedeelte het successierecht wordt berekend naar het laagste tarief. Het kan echter ook voorkomen dat van de met elkaar in algehele gemeenschap van goederen gehuwde personen er één een miljoenenvermogen heeft aangebracht en de ander niets. Komt de eerstgenoemde te overlijden en verkrijgt de langstlevende naast de helft van dit vermogen waar hij recht op heeft krachtens het huwelijksvermogensrecht, ook nog de andere helft of een deel daarvan, dan lijkt het buitenkans karakter sterker aanwezig. Het is onmogelijk om van geval tot geval nauwkeurig vast te stellen in welke mate er sprake is van een buitenkans. Bij de indeling in tariefgroepen kunnen wij daarom slechts op globale wijze rekening houden met het buitenkansbeginsel, waarbij wij ervan zijn uitgegaan, dat van alle verkrijgerscategorieën het buitenkans karakter het zwakste is bij een verkrijging door de categorie echtgenoot en kinderen.

Voorts merken wij nog op, dat het buitenkansbeginsel niet de enige rechtsgrond is waarop de successiebelasting is gebaseerd. Met name speelt ook de sluisgedachte een belangrijke rol. Wij mogen verwijzen naar bladzijde 17 van de memorie van toelichting bij dit wetsontwerp alsmede naar § 18 van de memorie van toelichting bij het ontwerp van wet tot wijziging van de vermogensbelasting (nr. 15 905), waar een uiteenzetting gegeven wordt over onze opvattingen ten aanzien van de rechtsgronden van de successiebelasting. Overigens vormt ons land internationaal gezien geen uitzondering, waar het betreft de belastingheffing over de erfrechtelijke verkrijging van de langstlevende echtgenoot. In de meeste Europese landen en in de Verenigde Staten wordt de echtgenoot in de heffing van successierecht betrokken.

De aan het woord zijnde leden vragen in dit verband hoe in de ons omringende landen heffing van successierecht plaatsvindt bij verervingen aan de langstlevende echtgenoot. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de van toepassing zijnde vrijstellingen en tarieven in een drietal ons omringende landen, te weten de Bondsrepubliek Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk.

Bondsrepubliek Duitsland: basisvrijstelling 250 000 DM alsmede een bijzondere verzorgingsvrijstelling van 250 000 DM, waarop niet aan successiebelasting onderworpen verzorgingsuitkeringen in mindering worden gebracht; tarief 3%, oplopend tot 35% bij een verkrijging van meer dan 100 000 000 DM.

België: vrijstelling 500 000 Brf.; tarief 4%, oplopend tot 30% bij een verkrijging van meer dan 20 000 000 Bfr.

Verenigd Koninkrijk: verkrijging door de in het Verenigd Koninkrijk wonende echtgenoot is geheel vrijgesteld.

Verschil tussen pensioen- en andere oudedagsvoorzieningen

3. De leden van de C.D.A.-fractie signaleren een naar hun oordeel merkwaardig verschil bij de belastingheffing van gehuwden tussen pensioenregelingen en andere oudedagsvoorzieningen. Zij hebben dat verschil als volgt kort samengevat:

Gehuwde man met door hem opgebouwde pensioenaanspraken vrijstelling van f 350 000; pensioenaanspraken onbelast.

Gehuwde vrouw met door de man opgebouwde pensioenaanspraken vrijstelling van f 350 000; met maximale pensioeninkorting van f 250 000.

Gehuwde man en vrouw zonder opgebouwde pensioenaanspraken, maar met een oudedagsvoorziening in eigen beheer of door middel van een levensverzekering, vrijstelling van f 350 000 maar de oudedagsvoorzieningen zijn belastbaar.

Zij stellen, dat, nu in het kader van de vermogensbelasting wel specifieke regelingen worden opgenomen, zoals een oudedags- en interingsvrijstelling, het als onevenwichtig overkomt, dat hiervoor in de successiewetgeving geen oplossing wordt geboden.

Wij tekenen hierbij het volgende aan. Het verschil in behandeling van de gehuwde man met door hem opgebouwde pensioenaanspraken enerzijds en de gehuwde vrouw met door haar echtgenoot opgebouwde pensioenaanspraken anderzijds vloeit voort, zoals wij reeds in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer op blz. 9 hebben uiteengezet, uit het feit dat het in het algemeen nog niet gebruikelijk is dat aan de man een weduwnaarspensioen toekomt ter zake van de arbeid van zijn vrouw. Doet zich een dergelijk geval echter voor, dan worden deze door de vrouw opgebouwde pensioenaanspraken bij haar overlijden evenzeer geïmputeerd op de vrijstelling van haar echtgenoot.

Daartegenover vindt bij het overlijden van de man geen imputatie plaats van door de vrouw opgebouwde eigen pensioenaanspraken op haar vrijstelling. Zowel voor de man als voor de vrouw geldt dus, dat afgeleide pensioenaanspraken onbelast zijn, maar worden geïmputeerd op de vrijstelling en dat zelf opgebouwde pensioenrechten onbelast zijn zonder imputatie; bij dit laatste is het voorts niet van belang of het pensioen vóór of na het overlijden van de echtgenoot ingaat.

Met de stelling dat in de successiewetgeving geen rekening wordt gehouden met andere oudedagsvoorzieningen dan pensioenregelingen, kunnen wij ons niet verenigen. In het wetsontwerp wordt voor echtgenoten die geen aanspraak kunnen maken op door het overlijden verkregen pensioenrechten, een vrijstelling van f 350 000 voorgesteld. Deze vrijstelling heeft in haar algemeenheid tot doel de langstlevende in staat te stellen om met behulp van dit vrijgestelde vermogen in zijn of haar onderhoud te voorzien. Wanneer deze leden een vergelijking maken met de oudedags- en interingsvrijstelling in de vermogensbelasting, wijzen wij erop, dat de vrijstelling van successierecht voor de langstlevende echtgenoot tot op zekere hoogte hetzelfde doel beoogt als de genoemde vrijstellingen in de vermogensbelasting.

Vrijstellingen

4. De leden van de fractie van de V.V.D. vragen waarom van regeringszijde bij de behandeling van het amendement dat een gefaseerde regeling voor een eenmalige vrijstelling van schenkingsrecht voor schenkingen aan kinderen bevat, de opmerking is gemaakt dat de regeling niet sluitend is. Deze leden stellen, dat de fiscus toch niets te kort wordt gedaan, indien de ouders in het jaar dat het kind nog niet in aanmerking komt voor de vrijstelling, aan het kind f 25 000 lenen om dit bedrag enkele jaren later, wanneer de vrijstelling wel van toepassing is, kwijt te schelden. Wij merken hierbij het volgende op. In eerste instantie was bij amendement een eenmalige verhoogde vrijstelling van schenkingsrecht voor schenkingen van ouders aan kinderen voorgesteld van f 25 000. Afgezien van de uitvoeringstechnische problemen die dit voorstel meebracht, waren er ook grote budgettaire consequenties aan verbonden. De kosten van de aanneming van dit amendement werden het eerste jaar ten gevolge van een inhaaleffect geraamd op f 25 mln. De indieners van het amendement hebben toen een nieuw amendement ingediend, waarbij zij voorstelden om de vrijstelling alleen van toepassing te verklaren op kinderen in de leeftijd tussen 18 en 35 jaar en de invoering te faseren. Door de fasering meenden de indieners het schokeffect met betrekking tot de budgettaire consequenties te voorkomen. Dit doel zal echter slechts zeer ten dele worden bereikt, als op grote schaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om door middel van geldlening en latere kwijtschelding de heffing van schenkingsrecht te ontgaan. In zoverre kan worden gesteld, dat de regeling niet sluitend is.

Samenwoningsvormen buiten huwelijk

5. Wat betreft de opmerking van de leden van het C.D.A. dat de toetsbaarheid van een vijfjarig samenlevingsverband in de praktijk een probleem zal blijken te zijn, mogen wij er nogmaals op wijzen dat degene die van de faciliteit gebruik wenst te maken, aannemelijk moet maken, dat hij voldoet aan de gestelde eisen. Bij dit aannemelijk maken kunnen onder meer een rol spelen de inschrijving in het bevolkingsregister, de verklaringen in een uiterste wilsbeschikking, de inhoud van een samenlevingscontract, zonder dat bij voorbaat kan worden gesteld, dat deze omstandigheden van doorslaggevende betekenis zullen zijn. Dit terrein zal aan de ontwikkeling van de rechtspraak moeten worden overgelaten. Het zal duidelijk zijn, dat de bewijsproblematiek groter is, naarmate de termijn dat de samenwoning geduurd moet hebben korter is. Op dat punt zijn wij het eens met hetgeen de genoemde leden stellen.

De vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. of de vrijstelling van f 100 000 van toepassing is, indien een samenlevingsverband van 5 jaar begonnen is op 30-jarige leeftijd, beantwoorden wij positief, mits het tot aan het overlijden van een van de partners heeft geduurd.

Tarief

6. De leden van de P.v.d.A.-fractie memoreren, dat volgens de memorie van toelichting de nieuwe tariefstructuur min of meer zelfstandig moet worden beoordeeld, daarbij abstraherend van de nu bestaande. De aan het woord zijnde leden kunnen zich hier wel in vinden, te meer daar, anders dan bij verhogingen van bij voorbeeld inkomens- of vermogensbelasting, moeilijk kan worden volgehouden dat een verhoging van het successierecht tot gevolg heeft dat de verkrijger er op achteruitgaat. Opmerkelijk vinden deze leden het, dat de bewindslieden in de stukken herhaaldelijk vergelijkingen treffen tussen de oude en de nieuwe tariefstructuur en vrijstellingen. In dat kader stellen de leden van de P.v.d.A.-fractie ons de vraag of het feit dat wij ons niet geheel van de oude regelingen hebben kunnen losmaken aan een verdergaande vernieuwing in de weg heeft gestaan.

Het verheugt ons, dat de leden van de P.v.d.A.-fractie zich kunnen vinden in de gedachte, dat de nieuwe tariefstructuur zelfstandig moet worden beoordeeld. Wat de vergelijkingen tussen oude en nieuwe tariefstructuur betreft, zoals deze bij voorbeeld op blz. 7 van de memorie van toelichting worden gegeven, merken wij op, dat het overzicht is bedoeld om een verduidelijking te geven omtrent de omvang en de aard van de voorgestelde wijzigingen. Deze vergelijkingen doen in dit licht naar ons oordeel geen afbreuk aan het uitgangspunt, dat de voorstellen op hun eigen merites moeten worden beoordeeld. Onze kijk op het geheel van oude regelingen heeft daarbij echter geenszins aan een verdergaande vernieuwing in de weg gestaan.

7. De leden van de fractie van de P.v.d.A. hebben gevraagd één of meer voorbeelden te geven van de verschillende fiscale – dat wil zeggen zowel op de thans voorwerp van wetswijziging uitmakende belasting als op andere relevante belastingen betrekking hebbende – voor- en nadelen, welke verbonden zijn aan het gehuwd en het niet-gehuwd samenwonen.

Voorop willen wij stellen dat de gebruikte terminologie «voor- en nadelen» ons niet zuiver voorkomt. Er zijn weliswaar verschillen in behandeling tussen gehuwd en niet-gehuwd samenwonenden, maar het gaat hier dan ook niet om identieke gevallen, maar om verschillende manieren van samenwonen met een eigen karakter en derhalve een eigen fiscale behandeling. Voor het gemak willen we de terminologie van deze leden echter gedeeltelijk volgen. In de loon- en inkomstenbelasting bestaan tal van verschillen in de behandeling van gehuwden en personen die met elkaar een andere vorm dan het huwelijk als samenlevingsverband onderhouden. De belangrijkste daarvan zijn omschreven in de nota «Op weg naar gelijke fiscale be-

handeling van de (werkende)gehuwde vrouw en haar man, en van deelgenoten aan vormen van samenleven en samenwonen» (Tweede Kamer, zitting 1979–1980, 15 835, nr. 2, hoofdstuk V).

Voordelig voor de gehuwden is de situatie waarin, zonder dat er sprake is van een gezin met kinderen, een van de partners geen inkomen heeft: de alleenverdienende partner in een huwelijk heeft de belastingvrije som van tariefgroep 4. De alleenverdienende partner in een ander samenlevingsverband heeft daarentegen de lagere belastingvrije som van tariefgroep 2 of tariefgroep 3. Voor die situatie is ook van belang dat de gehuwde de uitgaven ter zake van ziekte of invaliditeit van zijn partner of de uitgaven ter zake van dienst opleiding voor een beroep, met inachtneming van de daarvoor gestelde grenzen, kan opvoeren als buitengewone last, terwijl de ongehuwde dat niet kan.

Voordelig voor de niet-gehuwd samenwonenden is de aftrek onvolledig gezin in de situatie waarin er jeugdige kinderen tot het gezin behoren. Verder is in de situatie waarin beide partners inkomen aanbrengen tweemaal de vrije som van tariefgroep 3 (boven 35 jaar, gehuwd geweest of kinderen) voordeliger dan eenmaal de vrije som van tariefgroep 4 (gehuwde man) plus eenmaal de vrije som van tariefgroep 1 (gehuwde vrouw).

Voor de successierechten ligt er een belangrijk verschil in de vrijstelling voor de partners (f 350 000 voor de gehuwde partner en f 100 000 voor de niet-gehuwde samenwonende) en kan er een verschil liggen in de toe te passen tariefgroep.

Een ander verschil bestaat hierin dat, op grond van artikel 11 van de Successiewet 1956, zaken die ten gevolge van een verblijvingsbeding na het overlijden aan de mede-eigenaar verblijven niet in de heffing worden betrokken, tenzij de verkrijger de echtgenoot van de erflater is of behoort tot diens bloed- of aanverwanten tot en met de vierde graad of hun echtgenoten.

Tot slot zij nog vermeld dat in de vermogensbelasting voor niet-gehuwde samenwonenden volledige individualisering geldt, met derhalve een individuele toepassing van de diverse vrijstellingen en de belastingvrije sommen. Ten aanzien van gehuwden geldt dit niet. Zoals wij bij de schriftelijke behandeling van het onderhavige wetsontwerp hebben toegezegd, zal dit verschil nader bekeken worden wanneer de discussie naar aanleiding van de nota «Op weg naar» is afgerond.

8. Met betrekking tot de voor de heffing van de inkomstenbelasting voorgestelde regeling inzake inkoop van eigen aandelen, waarvoor binnen de gestelde criteria het 20-percentstarief zal gaan gelden, merken de leden van de fractie van het C.D.A. op dat deze tariefvaststelling voor de meeste gevallen geen verlichting biedt, omdat dit tarief praktisch gesproken nu ook reeds meestal van toepassing is. Naar het ons voorkomt onderschatten deze leden het belang van de voorgestelde regeling. In tegenstelling tot de huidige regeling zal het voortaan niet nodig zijn de hardheidsclausule in de sfeer van de inkomstenbelasting toe te passen om aan problemen welke het betalen van het successierecht kan brengen indien incurante aandelen tot een erfrechtelijke verkrijging behoren. Ook zal, anders dan deze leden menen, in vele gevallen de tariefstelling van 20 percent een verlichting bieden. Weliswaar kent het bestaande artikel 57, eerste lid, letter f, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 een tegemoetkoming in de tariefsfeer indien aandelen door een vennootschap worden ingekocht, te weten het bijzondere tarief van 20 tot 50 percent, doch deze regeling is alleen van toepassing indien aan stringente voorwaarden is voldaan, zoals de afwezigheid van inkoop van eigen aandelen gedurende de afgelopen tien kalenderjaren. Juist de onzekerheid omtrent het tijdstip van overlijden brengt mee dat niet steeds wordt voldaan aan die voorwaarden. Voorts is het in deze gevallen geen regel dat het bijzondere tarief uitkomt op 20 percent. Wij achten het dan ook een belangrijke verbetering dat de voorgestelde bepaling het mogelijk maakt dat krachtens erfrecht opgekomen incurante aandelen kunnen worden ingekocht tegen een bijzonder tarief van 20 percent.

In dit kader stellen de leden van de C.D.A.-fractie terecht, dat van belang is of deze op zich gerechtvaardigde regeling past in een evenwichtig geheel inzake de belastingheffing van ondernemingen gedreven door een natuurlijk c.q. rechtspersoon. Wij ontkennen niet dat, ook al is door middel van amendement nr. 24 de expliciete mogelijkheid geboden dat door of namens de Minister van Financiën een uitstelregeling kan worden getroffen, de belastingheffing bij overlijden zwaar kan oplopen. Wij willen deze leden erop wijzen, dat bij de behandeling van het aanhangige wetsontwerp in de Tweede Kamer een adres aan de leden van de Tweede Kamer, aan de orde is geweest. In dit adres heeft de Raad om een studie verzocht naar de moeilijkheden welke in het Midden- en Kleinbedrijf rijzen bij de betaling van successierecht. Een onderzoek naar deze problemen is toen toegezegd. Handelingen II van 11 september 1980, blz. 6328. Deze leden vragen zich verder af of er niet sprake is van een onevenwichtigheid, indien een ondernemer de oudedagsvoorziening ten behoeve van zijn weduwe binnen de onderneming heeft opgebouwd, en zij verbinden daaraan de vraag of een tegemoetkoming in dit verband niet een logisch sluitstuk zou zijn van het verlenen van een oudedagsvrijstelling in de vermogensbelasting. Wij mogen volstaan met te verwijzen naar hetgeen wij hiervoor hebben opgemerkt over de verhouding tussen de vrijstelling van successierecht voor de langstlevende echtgenoot en de oudedagsvrijstelling van de vermogensbelasting. Een extra tegemoetkoming in dit kader voor een oudedagsvoorziening die een ondernemer ten behoeve van zijn weduwe in een onderneming heeft opgebouwd, zou een bevoordeling voor deze groep van verkrijgers betekenen. Met het oog op de rechtsgelijkheid achten wij een dergelijke tegemoetkoming derhalve niet juist.

9. Deze leden menen, dat het amendement nr. 24 (artikel 65, lid 1, letter a) onjuist is geformuleerd. Zij zijn van oordeel dat bedoeld is een uitstelregeling in geval van verkrijging van niet ter beurze genoteerde aandelen in een vennootschap of van vermogen in een onderneming gedreven door een natuurlijk persoon. Het komt ons voor, dat de bedoeling van de bepaling aldus correct is weergegeven. Wij zijn echter tevens van mening dat uit de formulering van het amendement die bedoeling voldoende blijkt en dat niet gevreesd behoeft te worden, dat hierover verwarring zal ontstaan. De vermelding van niet ter beurze genoteerde aandelen in een onderneming naast vermogen in een onderneming wijst erop, dat de bepaling het oog heeft zowel op incurante fondsen als op niet in aandelen verdeeld ondernemingsvermogen. De tekst is wellicht niet geheel volmaakt, doch ook de door deze leden gebezigde redactie is niet vlekkeloos. Zo zou men tot «aandelen in een vennootschap» ook kunnen rekenen het aandeel van een firmant in een vennootschap onder firma.

10. De leden van de fractie van de V.V.D. vragen om het voorbeeld op blz. 29 van de memorie van antwoord ook te geven voor een onderneming van f 10 mln. Aangenomen dat de huwelijksgemeenschap alleen deze onderneming bevat en dat de overige gegevens gelijk zijn aan die uit het in de memorie van antwoord gegeven voorbeeld leiden de voorgestelde tarieven en vrijstellingen tot het volgende resultaat:

Saldo nalatenschap f 5 000 000

Verkrijging echtgenote en drie kinderen ieder f 1 250 000

Verschuldigd successierecht:

echtgenote	f 177 250
kind 18 jaar	f 261 000
kind 22 jaar	f 265 050
kind 24 jaar	f 267 750

Is een van de kinderen vóóroverleden met achterlating van drie kinderen, dan bedraagt de verkrijging van elk van deze kleinkinderen f 416 666 en het door ieder van hen verschuldigde successierecht f 105 732.

Kwantitatieve gevolgen

11. De leden van de fractie van de P.v.d.A. merken op dat, gelet op de considerans van het wetsontwerp, de beoogde budgettaire compensatie voor de veranderingen in de vermogensbelasting eerder een secundaire dan een primaire overweging lijkt te zijn. Dat is in zekere zin ook het geval. Onze voorgangers zijn er echter in geslaagd deze doelstelling te realiseren maar daarbij tevens oplossingen voor een aantal knelpunten in het wetsontwerp op te nemen, hetgeen een beleidsdoel op zich zelf was. Deze werkwijze heeft uiteraard de realiseerbaarheid van beide deeldoelstellingen beperkt. In zoverre zou men kunnen zeggen dat de noodzaak van budgettaire compensatie in de vermogenssfeer nevensgeschikt is aan de wenselijkheid in de loop der tijd ontstane knelpunten zoveel mogelijk op te lossen. De opmerking bij gelegenheid van de behandeling in de Tweede Kamer (Handelingen blz. 6325) dat «het eerste doel van dit wetsontwerp is budgettaire compensatie bieden» hebben wij gemaakt in het licht van de dreigende opbrengstderving als gevolg van voorstellen van leden van die Kamer. Geenszins hebben wij daarmee willen zeggen dat iedere wijziging acceptabel zou zijn zolang aan de gewenste opbrengst niet zou worden getornd. Ons heeft duidelijk voor ogen gestaan op welke onderdelen wij verbeteringen zouden willen aanbrengen.

Voor de in de vermogensbelasting gesignaleerde knelpunten moeten oplossingen worden geboden. Deze oplossingen hebben echter een derving van de opbrengst van deze belasting tot gevolg. Gegeven ons uitgangspunt, dat er geen aanleiding bestaat om de druk van de belastingen in de vermogenssfeer met het bedrag van deze opbrengstderving te verminderen, is het duidelijk dat de herziening van het successierecht per saldo tot een verzwaring van dit recht moet leiden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben gevraagd of een overzicht kan worden overgelegd van de geraamde budgettaire gevolgen van elk der aangenomen amendementen. Met het onderstaande overzicht voldoen wij aan dit verzoek.

Korte inhoud amendement	Budgettaire consequenties
1. Aftrek latende belastingschulden.	— p.m.
2. Leeftijdscriterium van 35 jaar voor samenwonende verwanten verlagen tot 30 jaar.	— p.m.
3. 5-jaarstermijn niet zolang één van de partners gehuwd is.	p.m.
4. Gedeelte van de vrijstelling bij samenwoning van 2, 3 of 4 jaar.	— p.m.
5. Vervanging drempel successierecht van f 10 000 voor kinderen ouder dan 23 jaar door vrijstelling van f 10 000, mits de verkrijging niet meer bedraagt dan f 30 000.	— 15 à — 20 mln.
6. Kinderen tussen 18 en 35 jaar eenmaal een vrijstelling schenkingsrecht van maximaal f 25 000 met de volgende gefaseerde invoering: in 1981: kinderen tussen 18 en 22 jaar in 1982: kinderen tussen 18 en 26 jaar in 1983: kinderen tussen 18 en 30 jaar in 1984: kinderen tussen 18 en 35 jaar	— 5 à — 10 mln. in 1981, oplopend tot — 20 mln. in 1984.
7. Betalingsregeling bij vererving van incourante aandelen of ondernemingen.	— p.m.

Uit dit overzicht blijkt dat de budgettaire derving aan successierechten in 1981 op transactiebasis 25 mln. bedraagt, waarbij wel moet worden opgemerkt dat van een aantal amendementen de budgettaire consequenties op p.m. zijn gesteld. Dit laatste houdt overigens niet in dat deze budgettaire consequenties, die voor de meeste amendementen een derving inhouden, te verwaarlozen zouden zijn. Als gevolg van het ontbreken van adequaat cijfermateriaal, en hiermee beantwoorden we tevens een andere vraag van deze leden, is het niet mogelijk geweest de budgettaire consequenties van deze maatregelen te bepalen.

Derde progressie

12. De leden van de fractie van de P.v.d.A. menen, dat in de memorie van toelichting een merkwaardige interpretatie wordt gegeven van de grensnuttheorie. Naar hun oordeel wordt bij de stelling dat de vraag naar het grensnut niet aan de orde kan komen, indien een verkrijging krachtens erfrecht niet voor consumptie wordt aangewend, omdat het begrip grensnut uitsluitend betrekking heeft op grootheden in de sfeer van de behoeftebevrediging, over het hoofd gezien, dat het bezitten of verkrijgen van vermogen eveneens behoeftebevrediging kan betekenen, zodat de grensnuttheorie ook in de vermogenssfeer toepassing kan vinden. Waarschijnlijk staat hun bij het begrip behoeftebevrediging in dit verband iets anders voor ogen dan ons. Wij hebben het oog op de voorziening in behoeften door de aanschaffing van goederen en diensten, niet op de voorziening in de behoefte aan het bezit of de verkrijging van vermogen. Welnu, de door ons bedoelde behoeftebevrediging pleegt plaats te vinden uit het reguliere, periodieke inkomen. Wij achten de grensnuttheorie slechts toepasbaar bij belastingheffing van dit periodieke inkomen. Deze opvatting leidt er ook geenszins toe, dat, indien een erfrechtelijke verkrijging niet voor consumptie wordt aangewend – wat volgens deze leden zou afhangen van de omvang van het vermogen dat de verkrijger reeds heeft – er geen bezwaar tegen zou bestaan een dergelijke verkrijging extra te belasten. Het feit dat een verkregen vermogen niet naar de consumptieve sfeer wordt overgeheveld, kan op zich zelf toch geen rechtvaardigingsgrond zijn voor een extra belastingheffing of een belastingheffing naar een derde progressie.

De Minister van Financiën,
A. P. J. M. M. van der Stee

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. J. van Amelsvoort